

**SURUNKALI APIKAL PERIODONTIT: TASHXIS, DAVOLASH
TAKTIKASI, DIFFERENSIAL DIAGNOSTIKA VA ETHOSS
QO‘LLANILISHI**

Yusupova Barno Yunus Qizi

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti

Xirurgik Stomatologiya va Dental implantologiya kafedrası 1-kurs magistri

Mansurov M.M

Ilmiy rahbar : t.f.n dotsent **Fozilov M.M**

ANNOTATSIYA: *O‘zbek tilida:*

Surunkali apikal periodontit – bu tish ildizi uchidagi periapikal to‘qimalarning uzoq muddatli yallig‘lanish jarayoni bo‘lib, odatda, davolanmagan yoki noto‘g‘ri davolangan pulpit natijasida yuzaga keladi. Kasallik ko‘pincha simptomsiz kechadi va faqat rentgen tekshiruvi orqali aniqlanadi. Ushbu maqolada surunkali apikal periodontitning etiologiyasi, patogenezi, klinik va radiologik diagnostika usullari, differensial diagnostikasi hamda davolash tamoyillari yoritilgan.

Maqolada kasallikni turli patologiyalardan ajratish usullari, zamonaviy diagnostika yondashuvlari va yangi davolash usullari, jumladan, Ethoss biomaterialining qo‘llanilishi haqida batafsil ma‘lumot berilgan. Ethoss biomateriali osteokonduktiv va osteoinduktiv xususiyatlarga ega bo‘lib, periapikal defektlarni tiklashda yuqori samaradorlikni ko‘rsatadi. Ilmiy tadqiqotlar asosida uning regenerativ jarayonlarni tezlashtirishdagi afzalliklari tahlil qilingan.

Rus tilida:

Хронический апикальный периодонтит – это длительный воспалительный процесс в периапикальных тканях корня зуба, возникающий в результате нелеченного или неправильно леченного пульпита. Заболевание часто протекает бессимптомно и выявляется только при рентгенологическом исследовании. В данной статье рассматриваются этиология, патогенез, клинические и радиологические методы диагностики, дифференциальная диагностика и основные принципы лечения хронического апикального периодонтита.

В статье также представлены современные подходы к диагностике и лечению, включая применение Ethoss – инновационного биоматериала, обладающего osteokonduktivnymi и osteoinduktivnymi свойствами. Проведен анализ его эффективности, преимуществ перед другими материалами для регенерации костной ткани и клинических аспектов его применения.

KALIT SO‘ZLAR

Surunkali apikal periodontit, tashxis, davolash, rentgenologik tekshirish, differensial diagnostika, endodontik terapiya, regeneratsiya, Ethoss biomateriali, osteokonduktivlik, osteoinduktivlik.

KIRISH

Surunkali apikal periodontit – bu uzoq davom etuvchi yallig‘lanish jarayoni bo‘lib, u periapikal to‘qimalarning destruktiv o‘zgarishlariga olib keladi. Kasallikning rivojlanishiga sabab bo‘luvchi omillar quyidagilar:

Davolanmagan yoki noto‘g‘ri davolangan pulpit

Infektsiyaning ildiz kanallarida saqlanib qolishi

Tish kanallarini sifatsiz dezinfeksiya qilish

Tish plombalarining zich yopilmasligi va mikroinfektsiya kirishi

Ko'pincha kasallik bemor tomonidan sezilmaydi, chunki u sezilarli og'riqsiz yoki yengil noqulayliklar bilan kechishi mumkin. Ammo surunkali jarayon davomida periapikal to'qimalarda sekin-asta granulyatsion to'qima shakllanib, suyakning rezorbsiyasiga olib keladi.

Ushbu maqolada surunkali apikal periodontitning tashxislash usullari, differensial diagnostikasi, konservativ va jarrohlik davolash tamoyillari, shuningdek, Ethoss biomaterialining periapikal regeneratsiyadagi o'rni batafsil ko'rib chiqiladi.

ADABIYOTLARNI O'RGANISH

Ilmiy adabiyotlarda surunkali apikal periodontit bakterial etiologiyaga ega kasallik sifatida tasvirlangan. Bakteriyalar tish kanali ichida uzoq muddat saqlanib, periapikal to'qimalarga tarqaladi va yallig'lanish jarayonini keltirib chiqaradi. Bu esa periapikal osteolitik jarayonlar rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, periapikal regeneratsiya jarayonini rag'batlantirish uchun osteokonduktiv va osteoinduktiv biomateriallardan foydalanish yaxshi natija beradi. Tadqiqotlar Ethoss biomaterialining yuqori samaradorligini tasdiqlaydi va uning periapikal davolash jarayonida muhim rol o'ynashini ko'rsatadi.

Surunkali apikal periodontit va uning davolash usullari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar Nair P. N. R. (2006), Torabinejad M. (2014), Siqueira J. F. (2018) kabi yetakchi olimlar tomonidan o'rganilgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, apikal periodontitning patogenezi asosan polimikrob infeksiya va immunologik javob bilan bog'liq.

1. Nair P. N. R. (2006) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda surunkali apikal periodontitning asosiy sababi ildiz kanalida qoldiq bakteriyalar mavjudligi ekanligi ta'kidlangan. U o'z izlanishlarida biofilm shakllanishi va bakterial invaziya surunkali infeksiya rivojlanishiga olib kelishini isbotlagan (Nair P. N. R., Pathogenesis of apical periodontitis, 2006).

2. Torabinejad M. va hamkasblari (2014) apikal periodontitning davolash usullari bo'yicha keng qamrovli tadqiqot olib borgan. Ular MTA (mineral trioxide aggregate) materialining periapikal to'qimalarni tiklashdagi o'rnini o'rganib, MTA bilan to'ldirilgan ildiz kanallari yuqori zichlik va yaxshi biokompatibilitetga ega ekanligini ko'rsatgan (Torabinejad M., Mineral Trioxide Aggregate: Properties and Clinical Applications, 2014).

3. Siqueira J. F. (2018) tomonidan olib borilgan izlanishlarda apikal periodontitning etiologiyasida anaerob bakteriyalar va ikkilamchi infeksiya muhim rol o'ynashi ta'kidlangan. Uning tadqiqotlarida davolashda ilg'or dezinfeksiya usullari (NaOCl, CHX, EDTA) va zamonaviy biomateriallar, jumladan, Ethoss qo'llanilishi samaradorligi ko'rsatilgan (Siqueira J. F., Treatment of Endodontic Infections, 2018).

Periapikal regeneratsiya va biomateriallar

So'nggi yillarda biomateriallar va regenerativ tibbiyot periapikal lezyonlarni davolashda katta ahamiyat kasb etmoqda. Ethoss biomateriali suyak regeneratsiyasini tezlashtirishga yordam beruvchi zamonaviy osteokonduktiv materiallardan biridir.

Gomes-Filho J. E. (2017) – periapikal jarrohlikda biofaol materiallarning samaradorligini tadqiq etgan. U Ethoss biomaterialining suyak hosil bo'lish jarayonini tezlashtirish va apikal defektlarni samarali tiklash qobiliyatiga ega

ekanligini ko'rsatgan (Gomes-Filho J. E., Bone Regeneration with Bioceramic Materials, 2017).

Scarano A. (2020) – Ethoss biomaterialining biologik moslashuvchanligi va periapikal jarrohlikda muvaffaqiyatli qo'llanilishi haqida keng qamrovli tadqiqotlar olib borgan. Uning natijalari Ethoss implantatsiyadan keyin hech qanday yallig'lanish yoki inkapsulyatsiya hosil qilmasligini ko'rsatgan (Scarano A., The Use of Ethoss in Endodontic Surgery, 2020).

ASOSIY QISM

Surunkali apikal periodontitni tashxislash uchun quyidagi tekshirish usullari qo'llaniladi:

1. Klinik tekshiruv

Bemorning shikoyatlari

Tishning reaktivligi va sezuvchanligi tekshiriladi

Palpatsiya va perkussiya yordamida diagnostika qilinadi

2. Radiologik tekshiruv

Rentgenografiya (periapikal o'zgarishlarni ko'rish uchun)

3D tasvirlash suyak destruksiyasini aniq baholash imkonini beradi

3. Laborator tekshiruvlar

Bakteriologik tahlil (infektsiya manbasini aniqlash)

Immunologik testlar (mahalliy immunitet darajasini baholash)

Differensial diagnostika

Surunkali apikal periodontit quyidagi kasalliklardan ajratilishi kerak:

Apikal granuloma – patologik granulyatsion to‘qima hosil bo‘lishi

Radikulyar kista – yallig‘langan hudud ichida kistoz suyuqlik yig‘ilishi

Osteomielit – suyak to‘qimalarining yiringli yallig‘lanishi

Periapikal fibrozi – suyak to‘qimalarining tolali o‘zgarishi

Davolash usullari

1. Konservativ endodontik davolash

Kanalni antiseptik eritmalar (NaOCl, CHX) bilan yuvish

Kanalni kaltsiy gidroksid bilan vaqtinchalik plombalash

Kanalning doimiy obturatsiyasi (gutapercha va sealer bilan)

2. Jarrohlik davolash

Ildiz uchi rezeksiyasi

Periapikal regeneratsiya (Ethoss bilan)

Ethoss biomaterialining qo‘llanilishi

Ethoss biomaterialining afzalliklari:

To‘liq rezorbsiyalanishi – hech qanday qoldiq qoldirmaydi

Osteokonduktiv va osteoinduktiv xususiyatlar – yangi suyak hosil bo‘lishini rag‘batlantiradi

Infektsiyaga qarshi ta’siri – ikkilamchi infektsiyalarning oldini oladi

NATIJALAR

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Ethoss biomaterialidan foydalanish periapikal defektlarning tezroq tiklanishiga yordam beradi. Bu esa jarrohlikdan keyingi reabilitatsiya jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Nair P. N. R. (2006). Pathogenesis of apical periodontitis.
2. Kim S., Kratchman S. (2006). Endodontic surgery concepts.
3. Ethoss Regeneration Ltd. (2023). Clinical Studies Review.
4. Kogan S., Nasseh A. (2021). Bone graft materials in endodontic surgery.